

**PROGRAM PRAC
KONSERWATORSKICH
KAPLICA MATKI BOSKIEJ
przy ul. Nadwiślańskiej 15 w Lipowej**

Opracował
dr Mariusz Wrona
dyplomowany konserwator dzieł sztuki

Kraków 2023

O PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Kaplica Matki Boskiej w Lipowej

Niniejszy program opracowany został na podstawie rozpoznania obiektu w terenie, wstępnych badań stratygraficznych, informacji źródłowych, jak również wywiadu środowiskowego.

OPIS OBIEKTU

- obiekt: kaplica (obiekt kultu sakralnego),
- technika: kaplica murowana z cegły palonej, sklepiona w obrębie prezbiterium, strop zamyka przestrzeń nawy głównej, nawa główna kryta dachem dwuspadowym, poszycie dachu zróżnicowane; (blacha w obrębie prezbiterium, blacha falista nad wejściem oraz dachówka cementowo azbestowa nad nawą główną, sygnatura formowana z blachy – malowana).
- Powierzchnia elewacji dekorowana obrzutką tynkarską cementowo wapienną (tynk nakrapiany „baranek”) – obecnie przesłonięty wtórną okładziną elewacyjną – siding syntetyczny,
- styl: neostyl/eklektyzm,
- czas powstania: około roku 1930 roku,
- autor: nieznany,
- adres: Lipowa, ul. nadwiślańska 15, gmina Spytkowice, woj. małopolskie,
- wymiary: głębokość 6.14 m, szerokość 5.25 m, wysokość 8.00 m,
- kształt obiektu: kształt wpisuje się w formę prostopadłościanu,
- właściciel obiektu: gmina Spytkowice,
- inskrypcje: brak

HISTORIA OBIEKTU

Kaplica powstała około 1930 roku najprawdopodobniej z inicjatywy lokalnej społeczności. Do czasów obecnych przetrwała w złym stanie z licznymi uszkodzeniami i przekształceniami. Na podstawie stanu zachowania, jak również pozyskanych informacji środowiskowych wiadomo, że wokół kaplicy prowadzono wielokrotnie remonty i modernizacje. Jedną z poważniejszych i najbardziej dostrzegalnych dokonano na przestrzeni ostatnich dekad. Prace wówczas skoncentrowano przede wszystkim na wprowadzeniu okładziny elewacyjnej typu Siding, która zasadniczo zmieniła estetykę budynku.

O PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Kaplica Matki Boskiej w Lipowej

TECHNIKA WYKONANIA

Kaplica murowana, jednokondygnacyjna kryta zasadniczo dachem dwuspadowym. Budynek oparty na planie prostokąta z wydzieloną częścią prezbiterialną w formie absydy. Główna nawa kryta dachem dwuspadowym, absyda „sklepiona” kryta dachem wielospadowym. Dach o konstrukcji drewnianej kryty dachówką cementowo-azbestową¹. W części centralnej dachu sygnatura formowana z blachy na konstrukcji drewnianej. Orynnowanie i okucia stalowe.

Podstawowym materiałem budowlanym, zastosowanym przy wznoszeniu konstrukcji budynku jest cegła palona spojona zaprawą wapienno-piaskową. Płaszczyzna architektoniczna kaplicy pierwotnie dekorowana tynkiem strukturalnym wapienno-piaskowym w technice nakropu „baranek”. Lokalnie zastosowano profilowanie formowane techniką ciągnioną. Stolarka drzwiowa i okienna wykonana z drewna iglastego szklona dekorowana olejną warstwą malarską. Poszczególne ściany kryte tynkiem wapienno-cementowym zacieranym na gładko, dekorowane wapienną warstwą malarską. Wnętrze zamknięte stropem żelbetowym(?) również tynkowanym, dekorowanym warstwą malarską.

OPIS FORMALNO STYLISTYCZNY

Kaplica wzniesiona w kanonie form historyzujących – o wyraźnym zabarwieniu klasycyzmu. Budowla zasadniczo osadzona na planie prostokąta z wyodrębnioną częścią prezbiterialną (w formie absydy). Obiekt jednokondygnacyjny z osobną przestrzenią strychową (przestrzeń nawy głównej ograniczona płaskim stropem). Zadaszenie budynku w zasadniczej części dwuspadowe, oparte na konstrukcji więźby drewnianej, kryte dachówką cementowo azbestową. Całość uposażoną w rynny spustowe. Dach w obrębie absydy kryty blachą płaską posiada formę wielospadową. Kompozycja bryły architektonicznej kaplicy uzupełnia niewielkich rozmiarów sygnatura o cebulastej formie w części centralnej dachu. W części zachodniej dachu, wyraźnie dominujący ceglany komin wentylacyjno-paleniskowy.

¹ Płyty dachowe cementowo azbestowe zwane popularnie „eternitem” (z łacińskiego aeternum tj. wieczność) zostały opatentowane w 1901 przez austriackiego wynalazcę, producenta, właściciela fabryki azbestu Ludwiga Hatscheka. Niewielkich rozmiarów płyty wykonywano z połączenia wysokoodpornych włókien azbestowych oraz cementu portlandzkiego. Uzyskiwano w ten sposób lekki, odporny na czynniki atmosferyczne. materiał idealnie nadający się do formowania poszyc dachowych i elewacyjnych.

Sprzedaż licencyjna na produkcję wyrobów azbestowych doprowadziła do popularyzacji tego rodzaju wyrobów na terenie Europy. Na ziemiach polskich na początku XX wieku intensywnie powstawały fabryki produkujące poszycia dachowe np. „Everitas” Polska Fabryka Dachówek Azbestowych Sp. z o.o. Krakowie, wybudowana w 1912 r. ,fabryka Eternitu w osadzie Firlejowszczyzna przy Lublinie wzniesiona przez rodzinę Ryłskich, w latach 1912–18 fabryka eternitowych płyt dachowych w Ogródzieńcu, od 1916 roku fabryka dachówek azbestowych w Górcie koło Trzebini. W okresie międzywojennym produkcja wyrobów do pokryć dachowych dochodziła do 2500 m2 dziennie.

[Dachy - pokrycia dachowe porady technika realizację firmy](#)

O PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Kaplica Matki Boskiej w Lipowej

Oszczędną w formie elewację kaplicy ubogacają dwa otwory okienne na linii wschód zachód oraz centralnie usytuowane drzwi wejściowe elewacji południowej. Zarówno otwory okienne jak i otwór drzwiowy zwieńczony ostrołukiem. Do wejścia prowadzą dwustopniowe schody betonowe. W zwieńczeniu elewacji niewielkich rozmiarów nisza z pełnoplastycznym przedstawieniem Matki Boskiej typu Immaculata.

Elementem kompozycyjnym poszczególnych płaszczyzn architektonicznych jest zastosowana obrzutka tynkarska. W dekoracji ścian elewacyjnych dominuje tynk strukturalny – nakrapiany tzw. baranek. Proste profilowanie wykonane w technice ciągniętej wieńczy elewację w części podokapowej dachu nawy głównej i prezbiterium. U podstawy niewielkich rozmiarów cokół.

Forma i kolorystyka kaplicy obecnie zdominowana wtórną syntetyczną okładziną (Siding).

STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

Zarówno stan techniczny, jak i estetyczny kaplicy należy ocenić jako zły, wymagający pilnych prac konserwatorskich. Forma architektoniczna kaplicy silnie przekształcona. Poszczególne płaszczyzny elewacji przesłonięte syntetyczną okładziną typu Siding. Oblicówka deformuje pierwotną plastykę elewacji (zmiana proporcji i podziałów architektonicznych, wykrojów otworów okiennych, przesłonięcie detalu architektonicznego), ponadto ogranicza wymianę wilgotnościową struktury ścian murowych, doprowadzając w konsekwencji do postępu procesów degradacyjnych.

Do przekształceń formy architektonicznej zabytku należy ponadto:

- zadaszenie części prezbiterialnej (płaszczyzna połaci dachowej wyraźnie niedostosowana do krzywizny owalu absydy),
- wtórne zadaszenie nad wejściem do kaplicy,
- komin wentylacyjny (cegłany komin wyraźnie dominuje w bryle kaplicy, deformuje pierwotny zamysł architektoniczny i zabytkowy charakter budynku).

Elewacja

Ze względu na istniejącą oblicówkę obecna faza rozpoznania konserwatorskiego nie pozwala na precyzyjne określenie stanu zachowania obrzutki tynkarskiej. Wykonane odkrywki wskazują na obecność typowych uszkodzeń wynikających z oddziaływania czynników atmosferycznych i procesów niszczenia w postaci: degradacji powierzchni tynku, lokalnych wypłukań, zabrudzeń, spękań i ubytków.

O PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Kaplica Matki Boskiej w Lipowej

Uszkodzenia tyku wynikają ponadto z prowadzonych remontów i modernizacji tj. montażu okładziny Siding-owej oraz obróbek blacharskich (otwory i ubytki tynku powstałe w skutek montażu okładziny).

Dach

Połąc dachowa kaplicy wykonana z dachówki cementowo-azbestowej. Całość silnie zabrudzona, widoczne oznaki korozji powierzchniowej, uszkodzenia mechaniczne tudzież pęknięcia. Lokalne występują nieszczelności o czym świadczy zawilgocenia sklepienia wewnątrz budynku. Stan konstrukcji więźby dachowej umiarkowanie dobry. Jedna z rynien zdeformowana, prawdopodobnie zanieczyszczona. Brak właściwego odpływu melioracyjnego – spust rynien poprowadzono bezpośrednio w otoczenie części cokołowej budynku. Powierzchnia sygnatury oraz okuć blacharskich przemalowana, zwieńczona wtórnym stalowym krzyżem – (forma krzyża oraz kolorystyka odbiega od zabytkowego charakteru obiektu). Wtórne zadaszenie w obrębie absydy niedostosowane wypełni do geometrii bryły architektonicznej.

Nad wejściem do kaplicy wtórne dwu spadowe zadaszenie, wyraźnie obiegające formą i charakterem od bryły architektonicznej.

Stolarka drzwiowa i okienna

Stolarka drzwiowa i okienna w relatywnie dobrym stanie zachowania. Całość silnie zabrudzona. Uszczelnienie okna zdegradowane, spękanie, z licznymi ubytkami, pozbawione odpowiednich walorów estetycznych i technicznych (większość uszczelnień wykonana w sposób nieprecyzyjny, ubytki uszczelnień uzupełnione lokalnie masą silikonową). Powierzchnia drewna wielokrotnie przemalowana. Warstwy malarskie łuszczą się szczególnie w partii okna zachodniego. Ponadto widoczne ubytki, spękania, pęknięcia i deformacje drewna.

WNĘTRZE KAPLICY

Wewnątrz kaplicy można zaobserwować zespół uszkodzeń będących konsekwencją oddziaływania procesów degradacyjnych, jak również przekształceń dokonanych podczas nieprofesjonalnych remontów i modernizacji.

Posadzki

Betonowa posadzka w całości przemalowana warstwą farby olejnej. Lokalnie widoczne ubytki oraz spękania (deformacja powierzchni wskazuje obniżenie wartości technicznych podbudowy posadzki). Posadzka pozbawiona walorów estetycznych i technicznych.

Ściany

O PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Kaplica Matki Boskiej w Lipowej

Powierzchnia ścian wielokrotnie przemalowana. Lokalnie widoczne złuszczenia, uszkodzenia mechaniczne, zawilgocenie powłok malarskich i tynku. W skutek nieszczelności dachu doszło do zawilgocenia tynków i degradacji strukturalnej (dotyczy szczególnie powierzchni stropu w sąsiedztwie komina).

Otoczenie kaplicy

Teren bezpośrednio sąsiadujący z kaplicą otoczony stalowym ogrodzeniem o nikłych walorach estetycznych i technicznych. W południowej części silnie zabrudzone, spękanе wylewki betonowe.

Reasumując, podstawowym czynnikiem wpływającym na utratę pierwotnego wyrazu estetycznego kaplicy są obszerne przekształcenia estetyczno-plastyczne współ z destrukcyjnym oddziaływaniem warunków zewnętrznych.

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Wnioski i założenia konserwatorskie

Kaplica stanowi niewątpliwie cenny i wartościowy zabytek w lokalnym środowisku. Posiada, walory historyczne, kompozycyjne oraz technologiczne.

Generalnym założeniem podejmowanych prac jest przeprowadzenie konserwacji, w wyniku której zostanie przybliżony oryginalny wygląd estetyczny kaplicy, równocześnie z szeroko zakrojonymi działaniami naprawczymi skoncentrowanymi przede wszystkim na przywróceniu właściwości technicznych uszkodzonym elementom. Bezpośrednie prace konserwatorskie polegać będą w pierwszym rzędzie na eliminacji przekształceń plastyczno-estetycznych oraz powstrzymaniu czynników wpływających na zły stan zachowania poszczególnych elementów kaplicy.

Konkretne działania na obiekcie winny zostać poprzedzone wnikliwą analizą stratygraficzną oraz, w razie konieczności, wykonaniem szeregu badań specjalistycznych umożliwiających szczegółową identyfikację technologiczną i formalno-stylistyczną (niezbędne w prawidłowym postępowaniu prac konserwatorskich).

Pierwszoplanowo należy usunąć przekształcenia dokonane podczas minionych prac remontowych i modernizacyjnych. Założenie to dotyczy przede wszystkim sztucznej okładziny elewacyjnej deformującej pierwotną kompozycję architektoniczną obiektu, stymulującej ponadto postęp procesów degradacyjnych.

O PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Kaplica Matki Boskiej w Lipowej

Kolejno zgodnie z założeniami należy usunąć obecne pokrycie dachowe². Decyzję na temat wymiany elementów więźby dachowej tudzież wzmocnieniu konstrukcji zostaną podjęte na podstawie oceny stanu zachowaniu *in situ* po rozpoczęciu prac. W formowaniu nowego poszycia dachu proponuje się zastosować dachówkę ceramiczną typu karpiówka w układzie koronkowym. Formę zasadzenia nad wejściem do kaplicy należy dostosować do wykroju otworu drzwiowego i okiennego tj. (ostroluk).

Historyczne tynki elewacyjne należy zachować w zasadniczej części (obrzutka wyrównawcza) za wyjątkiem parti silnie zasolonych i zdestruowanych. Uzupełnienie warstw tynków, szczególnie na obszarze korpusu ścian silnie zasolonych, proponuje się wykonać przy zastosowaniu tzw. tynków renowacyjnych – szerokoporowych usprawniających proces eliminacji soli ze struktury murów. Niezależnie należy także podjąć zabiegi odsalające, ewentualnie powstrzymujące/redukujące ekspansję soli (mumifikacja soli, uprzednio wspomniana izolacja). Proponuje się ponadto wykonać na szeroką skalę uzupełnienia/rekonstrukcję wierzchniej warstwy tynku nakrapianego („baranek”) przy zachowaniu historycznej technologii.

Całość prac winna być udokumentowana w formie opisowej, graficznej i fotograficznej.

PROPONOWANE POSTĘPOWANIE KONSERWATORSKIE

Przed podjęciem konkretnych działań konserwatorskich w pierwszym rzędzie należy wykonać szczegółową dokumentację fotograficzną rejestrującą stan zachowania poszczególnych elementów kaplicy ewentualnie niezbędne badania specjalistyczne, umożliwiające weryfikację nawarstwień.

I. ODWODNIENIE KAPLICY

1. Usunięcie betonowej wylewki przed wejściem do kaplicy.
2. Wykonanie okopu wokół fundamentów kaplicy – odsłonięcie fundamentów kaplicy.
3. Oczyszczenie powierzchni fundamentów metodą hydrodynamiczną (wodą pod ciśnieniem).
4. Uzupełnienie zaprawą cementowo wapienną znacznych ubytków licowej części fundamentów, pustek, kieszeni, spoinowania, ubytków powstałych w konsekwencji utraty budulca.
5. Wyrównanie gradacji powierzchni ścian fundamentów renowacyjną zaprawą wapienno-piaskową (rapowanie fundamentów).
6. Wykonanie izolacji pionowej fundamentów kaplicy przy zastosowaniu mineralnych szlamów hydroizolacyjnych.
7. Wprowadzenie drenażu opaskowego („drenaż francuski”) wokół fundamentów kaplicy.
8. Podłączenie odpływu drenażu pod najbliższy system kanalizacyjny.

² Zastosowanie azbestu w poszyciu dachowym jest wysoko niebezpieczne. Jak pokazały wieloletnie doświadczenia azbest wywołuje nowotwory i tzw. azbestozę czyli inaczej pylicę azbestową. Zgodnie z dyrektywą Unii Europejskiej całkowita eliminacja poszyc dachowych zawierających azbest ma nastąpić do roku 2032.

O PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Kaplica Matki Boskiej w Lipowej

II. ZADASZENIE KAPLICY

9. Usunięcie obecnego poszycia dachowego, obróbek blacharskich, rynien odpływowych. (usunięcie dachówek „eternitowych” winno wykonać przy zachowaniu najwyższych zasad bezpieczeństwa).
10. Usunięcie poszycia dachu w części prezbiterialnej oraz zadaszenia nad wejściem do kaplicy.
11. Usunięcie komina.
12. Kompleksowa konserwacja sygnatury kaplicy (usunięcie przemalowań, wymiana zdegradowanych części sygnatury, usunięcie wtórnego krzyża, wprowadzenie nowego zwieńczenia sygnatury),
13. Kompleksowa konserwacja więźby dachowej/wykonanie nowej więźby dachowej. Precyzyjne decyzje na temat ewentualnej wymiany części lub całości więźby dachowej należy podjąć po rozpoczęciu prac na obiekcie i ocenie stanu zachowania.
14. Wprowadzenie membrany paroprzepuszczalnej i nowych łąt.
15. Wprowadzenie nowego poszycia dachu (dachówka ceramiczna „karpiówka” w układzie koronkowym w kolorze naturalnej czerwieni). W obrębie absydy oraz nad wejściem do kaplicy należy zastosować małoformatową dachówkę umożliwiającą formowanie połączeń dachowej o zmiennej geometrii).
16. Wykonanie nowego zadaszenia nad wejściem do kaplicy w formie ostrołuku, będącego w bezpośredniej korelacji geometrii zwieńczenia otworu drzwiowego.
17. Wprowadzenie dachowego kominka wentylacyjnego dostosowanego w formie i kolorystyce do nowego poszycia dachowego.
18. Wykonanie nowego orynnowania i ewentualnych obróbek blacharskich w kolorystyce dostosowanej do nowego poszycia dachu.

III. ELEWACJA KAPLICY

19. Usunięcie wtórnej syntetycznej okładziny (Siding) z całego obszaru kaplicy,
20. Usunięcie zdegradowanych partii obrzutki tynkarskiej (nakrop) metodami udarowymi, strumieniowo ściernymi, ściernymi itp. praktykowanymi przy obiektach zabytkowych. Dobór metody należy poprzedzić wykonaniem prób na obiekcie.
21. Usunięcie nawarstwień (zacierek, wtórnych obrzutek tynkarskich, reperacji pozbawionych odpowiednich właściwości technicznych, przemalowań) z warstw tynkowanych.
22. Usunięcie warstw tynków silnie zasolonych i zdestruowanych wskutek krystalizacji soli rozpuszczalnych w wodzie.
23. Odsolenie struktury ścian kaplicy metodą migracji soli do rozszerzonego środowiska. Gdy zabieg odsolenia okaże się być niewystarczająco efektywny należy rozważyć zastosowanie zabiegu mumifikacji soli lub wprowadzenia izolacji przeciw solnej.
24. Uzupelnienie ubytków, spękań tynków.
25. Uzupelnienie połączeń tynkowych na obszarze ścian silnie zasolonych należy wykonać szerokoporowymi masami tynkarskimi umożliwiającymi swobodną migrację soli do warstw powierzchniowych (tynki odsalające).
26. Uzupelnienie/rekonstrukcja tynków historycznych („baranek”).

O PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Kaplica Matki Boskiej w Lipowej

IV. KONSERWACJA ŚCIAN WEWNĄTRZ KAPLICY

27. Przeprowadzenie szczegółowych badań stratygraficznych tynków (rozpoznanie przy zastosowaniu obserwacji makroskopowej, mikroskopowej, odkrywek naturalnych, sąd oraz w razie konieczności badań laboratoryjnych).
28. Usunięcie nawarstwień (zacierek, warstw malarskich, wtórnych obrzutek tynkarskich, pozbawionych odpowiednich właściwości technicznych, przemalowań).
29. Usunięcie warstw tynków silnie zasolonych i zdestruowanych wskutek krystalizacji soli rozpuszczalnych w wodzie.
30. Odsolenie struktury ścian kaplicy metodą migracji soli do rozszerzonego środowiska. Gdy zabieg odsolenia okaże się być niewystarczająco efektywny należy rozważyć zastosowanie zabiegu mumifikacji soli lub wprowadzenia izolacji przeciw solnej.
31. Uzupełnienie ubytków, spękań tynków. Uzupełnienie połączeń tynkowych na obszarze ścian silnie zasolonych należy wykonać szerokoporowymi masami tynkarskimi umożliwiającymi swobodną migrację soli do warstw powierzchniowych (tynki odsalające).
32. Wprowadzenie nowej dekoracyjnej warstwy malarskiej w technologii farb wapiennych.

V. KONSERWACJA STOLARKI OKIENNEJ I DRZWIOWEJ

33. Usunięcie obecnej stolarki drzwiowej i okiennej.
34. Wykonanie nowej stolarki okiennej i drzwiowej. Forma stolarki winna bezpośrednio odzwierciedlać układ kompozycyjny/plastykę historycznych okien i drzwi.

VI. KONSERWACJA POSADZKI BETONOWEJ

35. Usunięcie posadzki betonowej metodą udarową.
36. Wprowadzenie nowej posadzki kamiennej (płyty kamienne/płytki terrazzo – jednobarwne lub wielobarwne, należy zastosować charakterystyczne wzory dla okresu modernizmu polskiego).
37. Zabezpieczenie powierzchni posadzki warstwą wosku mikrokrystalicznego.

VII. REKONSTRUKCJA SCHODÓW

38. Usunięcie betonowych schodów metodą udarową.
39. Wykonanie nowej podbudowy/fundamentu.
40. Wprowadzenie izolacji poziomej przy użyciu papy termozgrzewalnej.
41. Rekonstrukcja stopnic schodowych przy zastosowaniu piaskowca karpackiego.
42. Montaż poszczególnych elementów schodów.

VIII. WYMIANA OGRODZENIA

43. Usunięcie obecnego ogrodzenia.
44. Wykonanie nowego stalowego ogrodzenia (forma ogrodzenia należy dostosować do zabytkowego charakteru kaplicy).

IX. MODERNIZACJA INSTALACJI ELEKTRYCZNEJ

Według osobnego opracowania projektowego.

X. SPORZĄDZENIE DOKUMENTACJI PRZEPROWADZONYCH PRAC KONSERWATORSKICH (opisowa, graficzna i fotograficzna)

O PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Kaplica Matki Boskiej w Lipowej

Fot. nr 1. Kaplica Matki Boskiej w Lipowej z 1930 r. Widoczne na fotografii okładzina „Siding” pokrywająca powierzchnie elewacji kaplicy, wtórny daszek nad wejściem do kaplicy.

Fot. Mariusz Wrona

kwiecień 2023 r.

O PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH
Kaplica Matki Boskiej w Lipowej

Fot. nr 2. Kaplica Matki Boskiej w Lipowej z 1930 r. Widoczne na fotografii okładzina „Siding” pokrywająca powierzchnie elewacji kaplicy, wtórne pokrycie dachu nad absydą kaplicy.

Fot. Mariusz Wrona

kwiecień 2023 r.

O PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH
Kaplica Matki Boskiej w Lipowej

Fot. nr 3. Kaplica Matki Boskiej w Lipowej z 1930 r. Widoczne na fotografii: tynk historyczny nakrapiany widoczny pod okładziną elewacyjną.

O PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Kaplica Matki Boskiej w Lipowej

Fot. Mariusz Wrona

kwiecień 2023 r.

Fot. nr 4. Kaplica Matki Boskiej w Lipowej z 1930 r. Widoczne na fotografii: elewacja zachodnia kaplicy, okładzina przesłaniająca historyczną powierzchnię zabudowy, zabrudzenia na powierzchni dachu, zdeformowany wykrój otworu okiennego w skutek wprowadzonej okładziny.

Fot. Mariusz Wrona

kwiecień 2023 r.

O PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH
Kaplica Matki Boskiej w Lipowej

Fot. nr 5. Kaplica Matki Boskiej w Lipowej z 1930 r. Widoczne na fotografii: zdeformowany wykrój otworu okiennego w skutek wprowadzonej okładziny, zdegradowana powłoka malarska na powierzchni drewna, ubytki i degradacja kitu okiennego.

Fot. Mariusz Wrona

kwiecień 2023 r.

O PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Kaplica Matki Boskiej w Lipowej

Fot. nr 6. Kaplica Matki Boskiej w Lipowej z 1930 r. Widoczne na fotografii: wnętrze kaplicy.

Fot. Mariusz Wrona

kwiecień 2023 r.

O PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Kaplica Matki Boskiej w Lipowej

Fot. nr 7. Kaplica Matki Boskiej w Lipowej z 1930 r. Widoczne na fotografii: zabrudzenia powierzchni dachu, uszkodzenia mechaniczne wybranych płytek dachowych, komin wentylacyjny zakłócający kompozycję architektoniczną zabudku.

Fot. Mariusz Wrona

kwiecień 2023 r.

O PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Kaplica Matki Boskiej w Lipowej

Fot. nr 8. Kaplica Matki Boskiej w Lipowej z 1930 r. Widoczne na fotografii: spękania i przemalowania betonowej posadzki wewnątrz kaplicy. .

Fot. Mariusz Wrona

kwiecień 2023 r.